

ARTICOLE

DESPRE ÎNCETAREA CONTRACTULUI DE ÎNTREȚINERE

**THE EXTINCTION OF THE MAINTENANCE* CONTRACT
IN ROMANIAN LAW**

DOI:10.24193/SUBBiur.63(2018).2.4

Published Online: 2018-06-29

Published Print: 2018-06-29

Diana-Geanina IONAȘ*

Abstract: After a long period, during which it functioned only as an unnamed contract, the Romanian legislator has expressly regulated, within the Civil Code, the maintenance contract, a contract which is frequently used in practice and analysed in the courtrooms and law literature. The new regulation contains no new provisions regarding its validity conditions and effects, as it merely copies the provisions regarding lifelong maintenance. However, concerning the dissolution of the contract, the lawmaker seems to understand the social categories who enter into such a contract, thus choosing to protect them by regulating a precise mechanism regarding its dissolution, regulated by imperative provisions from which the parties cannot derogate.

Rezumat: După o perioadă lungă în care a funcționat doar ca un contract nenumit, legiuitorul modern a reglementat în mod expres, în cuprinsul Codului civil, contractul de întreținere, un contract uzitat în practică și conturat destul de bine în doctrină și jurisprudență. Dacă în ceea ce privește condițiile de validitate și efectele, nu aduce nimic nou, ci doar copiază dispozițiile privitoare la renta viageră, în ceea ce privește încetarea contractului, observăm că legiuitorul se apleacă cu atenție și, înțelegând probabil categoria socială căreia i se adresează, în principiu, acest tip de act juridic, alege să o protejeze prin instituirea unui mecanism riguros în desfacerea sa, reglementat de norme imperative de la care părțile nu pot deroga.

Keywords: *maintenance of contract, dissolution of contract*

Cuvinte-cheie: *contractul de întreținere, încetarea contractului*

1 Considerații privind noțiunea și condițiile de validitate ale contractului de întreținere

Vechiul C.civ. nu conținea dispoziții exprese privitoare la contractul de întreținere, acesta făcând parte din categoria contractelor nenumite. Cu toate acestea, doctrina și jurisprudența au conturat destul de bine acest tip de contract, prin raportare atât la doctrina și jurisprudența franceză cât și prin raportare la regulile generale din materia obligațiilor. C.civ. reglementează, în mod expres, contractul de întreținere în cuprinsul art. 2254-2263. Deși instituția nu este nouă, ea fiind cunoscută încă de pe vremea romanilor, inițiativa legislativă este bine-venită în contextul în care utilitatea practică a acestui tip de act este incontestabilă.

Cercetând legislația altor state europene, se constată că întreținerea este reglementată, drept contract numit în Rusia și fostele state sovietice, inclusiv în Republica Moldova, dar nu beneficiază de o reglementare legală în state puternic dezvoltate precum Franța, Spania, Italia. Cu toate acestea, doctrina și jurisprudența străină recunosc existența acestui tip de contract care în dreptul francez poartă denumirea *bail à nourriture*.

Opțiunea legiuitorului de a reglementa acest tip de contract poate fi justificată prin prisma faptului că acesta s-a adresat și se adresează în continuare unei categorii sociale de persoane mai sărace; contractul de întreținere este, de regulă, la fel precum contractul de rentă viageră, un contract al bătrânilor neputincioși și cu posibilități materiale reduse, care prin intermediul acestui tip de act, își procură un minim de confort și siguranță materială. Cu toate acestea, nu trebuie pierdut din vedere faptul că nu întotdeauna oamenii sunt animați de bune intenții, astfel că pot exista situații în care acest contract ar putea fi utilizat și în scopul de a eluda dispozițiile privitoare la devoluțiunea succesorală. În acest sens, se pot ivi situații în care părțile urmăresc încheierea unui contract de întreținere doar pentru a asigura transmiterea unui bun către unul dintre membrii familiei, împiedicând astfel, ca la moartea creditorului întreținerii, bunul să intre în masa succesorală și să fie împărțit, potrivit regulilor succesoriale, cu alte rude ale întreținutului. În aceste situații, intervenția notarului public este extrem de importantă, rolul său fiind nu numai acela de a amenaja contractual voința părților, dar și acela de a desluși raporturile reale dintre părți și scopul urmărit de ele. Mai mult decât atât, rolul activ al notarului public impune acestuia obligația de a trage

atenția părților cu privire la prezumția de donație instituită prin dispozițiile art. 1091 alin. (4) C.civ., donație care fiind supusă reducțiunii la cerere, ridică semne de întrebare cu privire la utilitatea încheierii unui astfel de act cu scopul îndepărtării de la moștenirea bunului a anumitor categorii de moștenitori.

În virtutea dispozițiilor art. 1169 C.civ., părțile sunt libere să încheie orice contracte deci inclusiv un contract de întreținere. Potrivit dispozițiilor art. 2254-2263 C.civ., contractul de întreținere este actul juridic bilateral prin care o parte, debitor al întreținerii, se obligă să efectueze în folosul celeilalte părți sau al unui anumit terț, creditor al întreținerii, prestații necesare întreținerii și îngrijirii pentru o anumită durată sau pentru tot restul vieții. Noțiunea de întreținere presupune o obligație complexă, care privește, pe de o parte, asigurarea mijloacelor necesare traiului și include alimente, îmbrăcăminte, cele necesare îngrijirii sănătății, plata diferitor servicii (electricitate, apa, chirie etc.), efectuarea curățeniei etc., iar, pe de altă parte, asigurarea mijloacelor necesare satisfacerii nevoilor spirituale ale creditorului, în care se includ nevoile artistice, culturale, de informare etc.

La fel ca orice act juridic, contractul de întreținere trebuie să îndeplinească condițiile de validitate, de fond și de formă, prevăzute de lege. Dacă în ceea ce privește capacitatea, consimțământul și obiectul nu sunt elemente particulare însă în ceea ce privește cauza, constatăm că legiuitorul derogă de la dreptul comun. Dacă, potrivit dreptului comun (art. 1239 C.civ.), existența unei cauze valabile este prezumată până la proba contrară, în cuprinsul art. 2246-2247 C.civ., aplicabile contractului de întreținere prin prisma prevederilor art. 2256 C.civ., legiuitorul prezumă în mod absolut lipsa cauzei. Astfel, potrivit art. 2246 C.civ., este lovit de nulitate absolută contractul care stipulează o întreținere constituită pe durata vieții unui terț care era decedat în ziua încheierii contractului. Potrivit art. 2247 C.civ., nu produce, de asemenea, niciun efect contractul prin care s-a constituit, cu titlu oneros, o întreținere pe durata vieții unei persoane care la data încheierii contractului, suferea de o boală din cauza căreia a murit în interval de cel mult 30 de zile de la această dată. Aceste dispoziții sunt inspirate de prevederile art. 1974-1975 din C.civ.fr.¹, potrivit cărora „Tout contrat de rente viagère, créé sur la tête d'une personne qui était morte au jour du contrat, ne produit aucun effet. Il en est de même du contrat par lequel la rente a été créée sur la tête d'une personne atteinte de la maladie dont elle est décédée dans les vingt jours de la date du contrat.”

Față de conținutul dispozițiilor legale, constatăm, de asemenea, o altă particularitate: dacă în conformitate cu art. 1238 C.civ. lipsa cauzei atrage anulabilitatea contractului, potrivit art. 2246 C.civ. lipsa cauzei este sancționată cu nulitatea absolută a contractului, în timp ce în cazul prevăzut de articolul imediat următor sancțiunea este lipsirea de efecte a contractului. Rațiunea pentru care legiuitorul a preferat sancțiunea nulității absolute a contractului de întreținere este legată de lipsa elementului *alea*, de lipsa unui echilibru între șansele de câștig și de pierdere pentru ambele părți. Elementul *alea* nu ține numai de durata nedeterminată a prestațiilor, cum este în cazul rentei viagere, dar și de valoarea acestor prestații care este, de asemenea, nedeterminată întrucât ține de vârsta și de starea de sănătate a creditorului². Elementul *alea* este un element de validitate în contractele aleatorii,³ el ține de esența acestora. De aceea, dacă numai una din părțile unui contract oneros este expusă riscului de pierdere, iar cealaltă nu, contractul nu mai este unul aleatoriu, ci unul comutativ. Așadar în cazul în care pentru una dintre părțile contractului nu există niciun risc, elementul *alea* lipsește, ceea ce nu poate antrena decât nulitatea absolută a contractului de întreținere. Într-o altă opinie⁴ s-a susținut că nulitatea absolută se justifică prin imposibilitatea obiectivă de executare a obligațiilor asumate, datorită faptului că persoana în favoarea căreia s-a stipulat întreținerea era deja decedată la momentul încheierii contractului.

În ceea ce privește sancțiunea lipsirii de efecte, se observă lipsa de inspirație a legiuitorului român care a copiat dispozițiile legale franceze, fără ca în legislația românească să existe reglementată o astfel de cauză de ineficacitate a contractelor. Sancțiunea este aplicabilă independent de buna sau reaua-credință a părților la momentul încheierii contractului.

În ceea ce privește forma contractului de întreținere, prin excepție de la principiul consensualismului consacrat în materia actelor juridice, contractul de întreținere trebuie să îmbrace, *ad validitatem*, forma solemnă,⁵ să se încheie în formă autentică. Raportul dintre forma solemnă și cea autentică este acela de la gen la specie dar prin excepție de la regulă, în cazul contractului de întreținere observăm o suprapunere între forma solemnă și cea autentică, care nu se regăsește în cazul altor acte juridice, cum ar fi, de exemplu, cazul testamentului olograf. Fiind supus unui formalism strict, nerespectarea formei prevăzute de lege este sancționată cu nulitatea absolută, care urmează regimul comun, în sensul că poate fi invocată de orice persoană interesată, oricând și nu poate fi confirmată.

Încetarea contractului de întreținere beneficiază de o reglementare specială, legiuitorul acordând o atenție sporită cazurilor de încetare pe care le prezintă în mod minuțios în cuprinsul dispozițiilor art. 2260-2263 C.civ.. Aceste cauze speciale nu exclud însă aplicarea dispozițiilor de drept comun privitoare la încetarea oricărui contract. Opțiunea legiuitorului se justifică prin prisma caracterului profund aleatoriu al contractului care determină nevoia de a asigura o protecție sporită părților, fiind exclusă atât posibilitatea unilaterală și discreționară a încetare a contractului, dar și posibilitatea ca prin intermediul său să fie fraudate drepturile și interesele legitime ale anumitor categorii de persoane.

2 Cauze speciale de încetare a contractului de întreținere

Art. 2260 C.civ. și art. 2263 C.civ. reglementează, în mod expres, cauzurile de încetare a contractului de întreținere: revocarea contractului, expirarea termenului contractual, decesul creditorului întreținerii și rezoluțiunea contractului.

2.1 Revocarea contractului de întreținere

O cauză expresă de încetare a contractului de întreținere este revocarea acestuia. Astfel, conform art. 2260 C.civ., creditorii unei obligații legale de întreținere ce se execută în natură (în alimente) pot introduce o acțiune revocatorie, cu scopul de a face inopozabil față de ei contractul de întreținere încheiat de debitorul obligației legale de întreținere (care în contractul de întreținere este creditorul obligației de întreținere).

Obligația legală de întreținere⁶ reprezintă îndatorirea impusă prin lege anumitor categorii de persoane de a asigura mijloacele necesare traiului unei alte persoane aflate în stare de nevoie. Îndatorirea există numai între persoanele prevăzute de lege. Potrivit art. 516 C.civ. aceste persoane sunt: soțul și soția, rudele în linie dreaptă, frații și surorile, precum și alte persoane anume prevăzute de lege. În conformitate cu prevederile art. 524 C.civ., are drept la întreținere numai cel care se află în nevoie, neputându-se întreține din munca sau din bunurile sale, iar în conformitate cu prevederile art. 527 C.civ., poate fi obligat la întreținere numai cel care are mijloacele pentru a plăti sau are posibilitatea de a dobândi aceste mijloace. Îndatorirea legală de

întreținerea se execută în natură și voluntar; în subsidiar, dacă aceasta nu se execută de bunăvoie, în natură, instanța de judecată poate dispune executarea ei prin plata unei pensii de întreținere, stabilită în bani.

Între îndatorirea legală de întreținere și obligația convențională de întreținere există o serie de deosebiri care țin în primul rând de caracterele juridice ale obligației. Astfel, indiferent de natura sa (legală sau convențională), obligația de întreținere are un caracter succesiv și variabil, care ține de nevoile creditorului. Pe lângă acestea, obligația de întreținere asumată prin contractul de întreținere are o natură convențională, se transmite *mortis causa*, se naște între orice persoane care convin să se oblige contractual și este indivizibilă activ și pasiv.

În opoziție, îndatorirea legală de întreținere, se caracterizează prin caracterul legal, care rezultă din faptul că izvorul, condițiile de exercitare și subiecții sunt strict determinați de lege; prin caracterul strict personal, care reiese din faptul că ea există între anumite categorii de persoane, strict determinate de lege, între care există o legătură strânsă rezultată din raporturile de familie. Din caracterul strict personal rezultă faptul că ea nu este susceptibilă de a fi transmisă prin acte între vii sau *mortis causa*. Prin caracterul reciproc ce rezultă din faptul că se naște și există în cadrul raporturilor de familie, nu în ultimul rând, prin caracterul divizibil, în virtutea căruia se divide de drept între titulari, atât activ cât și pasiv.

Totodată, îndatorirea legală de întreținere pornește de la conceptul de stare de nevoie a creditorului și de la echilibrul care trebuie să existe între aceasta și mijloacele debitorului, în timp ce obligația, obiect al contractului, nu se raportează la aceste două aspecte, executarea sa (în absența unei clauze contrare) fiind independentă de starea și posibilitățile materiale ale părților ori de eventuale fluctuații care se pot produce în patrimoniile acestora; această distincție nu presupune însă că cele două obligații sunt incompatibile, ele având temeieri juridice diferite, contractul respectiv legea. Pentru delimitarea sferei de cuprindere a obligației de întreținere trebuie avută în vedere persoana creditorului și complexitatea nevoilor acestuia atât la data încheierii contractului cât și pe parcursul executării acestuia (modul de viață al creditorului trebuie să se situeze la un nivel superior celui avut anterior încheierii contractului, în alte condiții putând fi pus sub la îndoială însuși scopul mediat al contractului)⁷. Pentru aceste considerente, existența îndatoririi legale de întreținere nu poate fi invocată și nu poate constitui o cauză de nulitate a unui contract de întreținere intervenit între persoanele prevăzute de lege⁸.

Instrumentul pe care creditorii unei îndatoriri de întreținere îl au la îndemână, de a face inopozabil față de ei contractul de întreținere încheiat de debitorul îndatoririi legale de întreținere, este acțiunea revocatorie reglementată de prevederile art. 1562-1565 C.civ.. Acțiunea revocatorie este acțiunea prin care creditorul solicită să fie declarată inopozabilitatea față de el a actelor juridice încheiate de către debitor în fraudă sa, cum ar fi acelea prin care debitorul își creează sau își mărește o stare de insolvabilitate⁹. Condițiile acțiunii revocatorii sunt: existența unei creanțe certe, lichide, exigibile și anterioare actului atacat, cauzarea unui prejudiciu creditorului, fraudă debitorului și complicitatea la fraudă a terțului. Prin excepție de la prevederile art. 1562 alin. (2) C.civ., în cazul contractului de întreținere, revocarea poate fi cerută chiar dacă nu există fraudă din partea debitorului întreținerii și indiferent de momentul încheierii contractului de întreținere, fiind irelevant dacă contractul a fost încheiat înainte sau după nașterea îndatoririi de întreținere.

Acțiunea revocatorie este o acțiune patrimonială personală prin care se urmărește, pe cale judecătorească, protecția unui drept de creanță. Totodată, acțiunea revocatorie este o acțiune prescriptibilă, termenul de prescripție fiind de 1 an și începe să curgă de la momentul obiectiv în care creditorul a cunoscut sau cel subiectiv în care trebuia să cunoască prejudiciul ce rezultă din actul atacat. O asemenea posibilitate recunoscută creditorului îndatoririi de întreținere de a solicita revocarea contractului de întreținere derivă din caracterul de ordine publică al acesteia, ea având prioritate față de orice altă obligație asumată pe cale contractuală. Fiind reglementată de norme imperative, părțile nu o pot înlătura sau restrânge prin încheierea contractului de întreținere. Văzând scopul acțiunii revocatorii puse la îndemâna creditorilor îndatoririi de întreținere, aceasta este admisibilă exclusiv în ipoteza încheierii unui contract de întreținere cu titlu oneros, adică doar în cazul în care creditorul întreținerii convenționale înstrăinează un bun al său în schimbul întreținerii. Caracterul oneros al contractului de întreținere este doar de natura, iar nu de esența sa.

În ceea ce privește efectele acțiunii în revocare, în raporturile dintre părțile contractului de întreținere, actul continuă să își producă efectele, bunul înstrăinat reîntorcându-se în patrimoniul creditorului întreținerii convenționale. În schimb, în raporturile dintre creditorul îndatoririi de întreținere și părțile contractului de întreținere, actul atacat este considerat inopo-

zabil și lipsit de efecte¹⁰. De aceea, creditorul îndatoririi de întreținere va putea urmări silit bunul ca și când acesta nu ar fi ieșit din patrimoniul debitorului său. Potrivit art. 1565 alin. (2) C.civ., terțul dobânditor (debitorul obligației convenționale de întreținere), poate păstra bunul plătind creditorului cărui profită admiterea acțiunii (titularului dreptului legal de întreținere) o sumă de bani egală cu prejudiciul suferit de acesta din urmă prin încheierea actului. În caz contrar, hotărârea judecătorească de admitere a acțiunii revocatorii indisponibilizează bunul până la încetarea executării silit a creanței pe care s-a întemeiat acțiunea, dispozițiile privitoare la publicitatea și efectele clauzei de inalienabilitate aplicându-se în mod corespunzător.

În loc de a dispune revocarea contractului, instanța de judecată poate decide, chiar și din oficiu, însă numai cu acordul debitorului întreținerii, atât menținerea efectelor contractului de întreținere și cât obligarea debitorului întreținerii convenționale la executarea îndatoririi de întreținere direct în favoarea persoanelor față de care creditorul are o astfel de obligație. Această dispoziție nu este neapărat o excepție de la dreptul comun ci mai degrabă, o particularizare a modalității de reparare a prejudiciului suferit de creditorul îndatoririi legale de întreținere prin încheierea actului.

2.2 Expirarea termenului contractual

Contractul de întreținere este un contract care poate fi încheiat pe o anumită durată sau care poate avea caracter viager. Caracterul viager este doar de natura contractului, iar nu de esența acestuia, așa cum este, de exemplu, în cazul contractului de rentă viageră. În cazul în care contractul s-a încheiat pe o perioadă de timp determinată, expirarea termenului stabilit în cuprinsul său reprezintă o cauză de încetare de drept, cu efecte pentru viitor, fără a fi necesare alte formalități. Încheierea contractului pe o anumită perioadă de timp nu este de natură să afecteze caracterul aleatoriu al acestuia, întrucât întinderea prestației de întreținere depinde de nevoile viitoare ale creditorului întreținerii¹¹.

2.3 Decesul creditorului întreținerii

Întreținerea stipulată prin contractul de întreținere are un caracter strict personal, fiind indisolubil legată de calitățile personale ale părților. Încheierea contractului implică cu necesitate o încredere reciprocă între întreținut și întreținător. Cu toate acestea, nu este exclusă posibilitatea executării

obligației de întreținere prin mandat. Întrucât creanța de întreținere este una strict personală ce nu se transmite pe cale succesorală¹², în cazul în care părțile nu au stabilit, convențional, un termen, precum și în cazul în care întreținutul decedează înainte de împlinirea termenului stabilit, contractul de întreținere încetează prin decesul creditorului întreținerii, conform art. 2263 alin. (1) C.civ..

În ciuda caracterului *intuitu personae* al contractului de întreținere, decesul debitorului întreținerii nu duce la încetarea de drept a contractului, întrucât obligația acestuia, având un conținut patrimonial, se transmite propriilor moștenitori, universali sau cu titlu universal, cu excepția cazului în care s-a convenit altfel. Tot prin excepție, pasivul nu se transmite succesibililor care au renunțat la moștenirea autorului lor, întrucât, prin renunțare, ei devin străini de moștenire. Cu toate că, în principiu, pasivul se transmite moștenitorilor universali și cu titlu universal în mod divizat, în cazul întreținerii, fiind vorba despre o obligație indivizibilă, vor fi aplicabile prevederile art. 1155 alin. (3) lit. a) C.civ. privitoare la inaplicabilitatea regulii divizării de drept a pasivului succesoral.

Întrucât obligația de întreținere este indivizibilă atât în privința creditorilor cât și în privința debitorilor, potrivit art. 2256 alin. (2) C.civ. coroborat cu art. 1425 C.civ., oricare dintre creditori poate cere executarea integrală a obligației de întreținere, iar fiecare dintre debitori sau dintre moștenitorii acestora poate fi constrâns, separat, la executarea întregii obligații.

Dacă întreținerea a fost stipulată în favoarea mai multor persoane, contractul de întreținere încetează la decesul ultimului creditor al întreținerii dacă nu există stipulație contrară.

În doctrină și în practică s-a pus întrebarea care va fi soarta contractului în cazul în care creditorul întreținerii decedează imediat după expirarea termenului de 30 de zile de la data semnării și autentificării contractului de întreținere pentru o cauză care exista la data încheierii acestuia iar cumpărătorul știa acest lucru. Pe de-o parte, văzând prevederile art. 2256 C.civ. raportate la 2247 C.civ., care sunt de strictă interpretare, și pentru a asigura stabilitatea raporturilor contractuale, soluția ar trebui să fie aceea de recunoaștere a validității unor astfel de contracte. Pe de altă parte, nu se poate ignora caracterul aleatoriu al contractului, care ține de esența acestuia și afectează validitatea contractului Așadar în cazul în care pentru una dintre

părțile contractului nu există niciun risc, elementul *alea* lipsește, ceea ce nu poate antrena decât nulitatea absolută a contractului de întreținere, cu consecința desființării contractului și repunerea părților în situația anterioară¹³.

2.4 Rezoluțiunea contractului de întreținere

În virtutea principiului forței obligatorii, părțile sunt ținute să execute întocmai contractul. În conformitate cu art. 1549 C.civ., în cazul neexecutării obligațiilor debitorului, creditorul are un drept de opțiune de a invoca unul dintre următoarele remedii¹⁴: executarea în natură, executarea silită în natură, rezoluțiunea sau rezilierea contractului ori reducerea prestației ori să utilizeze de orice alt mijloc prevăzut de lege pentru realizarea dreptului său. Dreptul de opțiune aparține exclusiv creditorului, nu este susceptibil de abuz și poate fi exercitat doar în situația în care el însuși și-a executat propria obligație sau se declară gata să o execute. Aceasta este rațiunea pentru care, și în cazul contractului de întreținere, posibilitatea de a cere rezoluțiunea este doar o facultate a părților, un remediu pus la îndemâna acestora care nu le exclude însă pe celelalte. Rezoluțiunea reprezintă acea cauză de încetare a contractului, cu efect retroactiv, determinată de neexecutarea însemnată a unei obligații contractuale de către una dintre părți. Potrivit art. 1550 C.civ., „rezoluțiunea poate fi dispusă de instanță, la cerere sau după caz, poate fi declarată unilateral de către partea îndreptățită. De asemenea, în cazurile anume prevăzute de lege sau dacă părțile au convenit astfel, rezoluțiunea poate opera de plin drept.” Din cuprinsul acestor prevederi rezultă că rezoluțiunea poate îmbrăca două forme: rezoluțiune judiciară și rezoluțiune extra-judiciară. La rândul său, rezoluțiunea extrajudiciară poate îmbrăca, și ea două forme: rezoluțiune unilaterală și rezoluțiune convențională.

În ceea ce privește contractul de întreținere, Codul civil stabilește că rezoluțiunea poate fi cerută în trei cazuri expres prevăzute. Astfel, un prim caz în care se poate cere rezoluțiunea contractului de întreținere constituit cu titlu oneros este reglementat de art. 2256 C.civ. coroborat cu art. 2251 alin. (1) C.civ. potrivit căruia întreținutul poate solicita rezoluțiunea atunci când întreținătorul nu depune garanția promisă în vederea executării obligației sale sau o diminuează, indiferent de felul garanției promise sau date. Acest articol corespunde art. 1977 din C.civ.fr.¹⁵ care are un conținut similar, dar vizează exclusiv contractul de rentă viageră.

Al doilea caz în care se poate cere rezoluțiunea există atunci când comportamentul celeilalte părți face imposibilă executarea contractului în condiții conforme bunelor moravuri, în acest caz dreptul de a solicita rezoluțiunea aparținând atât creditorului întreținerii cât și debitorului întreținerii¹⁶. Prin bunele moravuri înțelegem totalitatea acelor reguli de conduită, formate de-a lungul timpului și care au un caracter obligatoriu, permițând funcționarea în bune condiții a societății.

Al treilea caz care justifică rezoluțiunea contractului de întreținere este reglementat de dispozițiile art. art. 2263 alin. (3) C.civ. și se referă la neexecutarea fără justificare a obligației de întreținere, caz în care posibilitatea de a solicita rezoluțiunea aparține creditorului întreținerii. Evident, doar o neexecutare însemnată sau, față de caracterul succesiv al executării contractului, o neexecutare repetată, în ambele situații însă nejustificată,¹⁷ dă creditorului dreptul de a cere rezoluțiunea. Neexecutarea este însemnată atunci când „îl lipsește pe creditor de ceea ce ar fi fost îndreptățit să se aștepte de pe urma contractului”¹⁸. Simpla neexecutare a obligației de întreținere de către debitor naște prezumția de culpă în sarcina acestuia, potrivit dispozițiilor art. 1548 C.civ.. Aceste dispoziții se coroborează cu cele ale art. 2263 alin. (7) C.civ. raportate la art. 2261 alin. (1) C.civ., potrivit cărora rezoluțiunea nu poate fi cerută atunci când prestarea sau primirea în natură a întreținerii nu mai poate continua din motive obiective sau dacă debitorul întreținerii decedează și nu intervine o înțelegere între părți.

În ultimele două cazuri, prezentate mai sus, rezoluțiunea nu poate fi decât judecătorească, orice clauză contrară fiind considerată nescrisă. Nu este surprinzătoare opțiunea legiuitorului de a supune unui control judecătoresc cererea de rezoluțiune a contractului date fiind categoriile sociale care uzitează, de regulă, acest tip de contract, respectiv persoanele vârstnice¹⁹. Chiar dacă notarul public ar putea verifica, cu ocazia încheierii unei convenții de rezoluțiune convențională, consimțământul părților, el nu poate aprecia dacă acest act ar fi în interesul persoanei întreținute²⁰.

În ceea ce privește prima situație, față de formularea legiuitorului din cuprinsul art. 2251 alin. (1) C.civ., s-ar putea trage concluzia că rezoluțiunea nu poate fi, de asemenea, decât judiciară. Cu toate acestea, dreptul creditorului de a opta între cele două tipuri de rezoluțiune, judiciară și extrajudiciară, este absolut și discreționar, neputând fi limitat decât în mod excepțional, respectiv atunci când legea impune sau părțile convin în acest sens²¹. Față de

faptul că legiuitorul a înțeles să restrângă posibilitatea creditorului de a invoca pe cale judecătorească rezoluțiunea contractului de întreținere doar în ipotezele prevăzute la art. 2262 C.civ. concluzia firească este că în cazul prevăzut de art. 2251 alin. (1) C.civ., rezoluțiunea poate fi atât judiciară, cât și extrajudiciară²², unilaterală sau convențională.

În ceea ce privește formularea cuprinsă în art. 2263 alin. (3) C.civ., potrivit căreia în cazul prevăzut la art. 2263 alin. (2) C. civ, precum și atunci când se întemeiază pe neexecutarea fără justificare a obligației de întreținere, rezoluțiunea nu poate fi pronunțată decât de instanță, dispozițiile art. 1552 nefiind aplicabile, se constată că aceasta este cel puțin incoerentă. Astfel, inițial, legiuitorul stabilește că în cazurile expres prevăzute rezoluțiunea nu poate fi decât judecătorească, după care, ulterior, în cuprinsul aceleași fraze, și vizând aceeași ipoteză, stabilește că doar rezoluțiunea unilaterală este interzisă, nevorbind nimic despre rezoluțiunea convențională întemeiată pe pactele comisorii.

Pornind de la această premisă, s-ar putea concluziona în sensul că în cazurile prevăzute de art. 2263 alin. (3) C.civ., rezoluțiunea poate fi atât judiciară cât și convențională, singura exclusă fiind cea unilaterală. Așadar posibilitatea inserării unor pacte comisorii nu ar trebui exclusă, dar acestea nu trebuie să încalce regulile imperative stabilite de art. 2263 alin. (3) C.civ., sub sancțiunea considerării lor, ca și clauze nescrise. Asemenea pacte sunt chiar recomandabile pentru a asigura soluționarea rapidă a problemelor legate de executarea contractului, evitând a se apela la intervenția instanței judecătorești și prezentând o serie de avantaje legate de economie de timp, de bani etc.

Rezoluțiunea unilaterală reprezintă un răspuns al legiuitorului la nevoia de a se asigura o soluționare rapidă, amiabilă, necostisitoare a problemelor ivite între părțile contractuale, cu beneficiul reparării rapide a prejudiciului suferit de creditor ca urmare a neexecutării obligațiilor contractuale de către cealaltă parte. Cu toate acestea, dreptul creditorului nu poate fi exercitat în mod abuziv, ci doar în situațiile și în condițiile expres prevăzute în cuprinsul contractului, controlul judecătoresc *post factum* putând viza exclusiv aceste aspecte. Așadar chiar dacă este o modalitate extrajudiciară de încetare a contractului, aceasta nu exclude în mod absolut posibilitatea instanței de a verifica legalitatea declarației²³.

Acțiunea în rezoluțiune este o acțiune patrimonială, personală și prescriptibilă. Având o natură patrimonială, potrivit art. 2263 alin. (6) C.civ., dreptul la acțiunea în rezoluțiune se transmite moștenitorilor persoanei interesate; cu alte cuvinte, acțiunea poate fi pornită sau continuată de moștenitori. Această soluție se justifică prin scopul rezoluțiunii, respectiv acela de refacere a echilibrului patrimonial al părților contractante²⁴. Totodată, acțiunea în rezoluțiune este o acțiune prescriptibilă în termenul general de prescripție de trei ani. În ceea ce privește momentul de la care începe să curgă termenul de prescripție, fiind obligație continuă și succesivă, cu caracter preponderent alimentar, vor fi aplicabile prevederile art. 2526 C.civ..

Efectul admiterii acțiunii în rezoluțiune este cel de drept comun, adică restituirea prestațiilor și repunerea părților în situația anterioară încheierii contractului. Astfel, debitorul întreținerii va fi obligat să restituie bunul primit în schimbul întreținerii, întrucât deținerea sa în continuare apare ca lipsită de cauză²⁵. Restituirea se va face în natură sau, în subsidiar, prin echivalent dacă nu se poate executa în natură. Restituirea nu poate fi însă una integrală întrucât debitorul nu poate restitui *alea* consumată de până atunci, nu poate restitui folosința sau fructele culese din momentul intrării în posesie până în momentul restituirii, și nici contravaloarea acestora²⁶.

În ceea ce privește obligația creditorului de a restitui contravaloarea întreținerii primite, din interpretarea art. 2263 alin. (5) C.civ. rezultă două situații. În prima situație, dacă rezoluțiunea se dispune din culpa debitorului întreținerii, atunci acesta nu poate obține restituirea prestațiilor de întreținere executate. Rezoluțiunea permite persoanei întreținute să reintre în posesia imobilului sau a capitalului plătit cu titlu de întreținere, în timp ce întreținătorul nu primește cu titlu de restituire contravaloarea întreținerii, fără a putea vorbi despre o îmbogățire fără justă cauză a persoanei întreținute sau plată nedatorată, deoarece foloasele realizate au ca temei legitim convenția părților și sunt legate de natura aleatorie a contractului, iar plata în executarea obligației de întreținere este o plată datorată²⁷. În doctrină s-a apreciat că rațiunea unei astfel de dispoziții ține de natura aleatorie a contractului de întreținere.²⁸ Dispoziția cuprinsă în art. 2263 alin. (5) C.civ. este o aplicare a principiului reglementat de prevederile art. 1350 C.civ. în materia răspunderii contractuale, potrivit căruia orice persoană trebuie să-și execute obligațiile ce și le-a asumat, iar atunci când, fără justificare, nu își îndeplinește această îndatorire, se impune în sarcina acesteia obligația de a repara prejudiciul ce a fost creat. Articolul mai-sus menționat trebuie coroborat cu art.

1547 C.civ. potrivit căruia, debitorul este ținut să repare prejudiciul cauzat cu intenție sau din culpă. Simplu fapt al neexecutării obligației sau al executării necorespunzătoare antrenează prezumția relativă de vinovăție a debitorului, el fiind ținut să dovedească, pentru a fi exonerat de răspundere, intervenția unei cauze străine care nu-i poate fi imputată. De aceea, opțiunea legiuitorului de a împiedica recuperarea prestațiilor de întreținere executate de către debitorul culpabil poate fi justificată atât de ideea de preț al folosinței bunului transmis în schimbul întreținerii, dar și de ideea necesității sancționării atitudinii culpabile a debitorului.

În a doua situație, dacă rezoluțiunea se dispune din culpa creditorului întreținerii, atunci debitorul este îndreptățit să solicite și să obțină restituirea contravalorii prestațiilor de întreținere executate. Potrivit art. 1640 alin. (2) C.civ., valoarea prestațiilor se apreciază la data la care debitorul a primit ceea ce trebuie să restituie. Rațiunea acestor dispoziții se regăsește prin raportare la prevederile art. 1635 alin. (1) C.civ., potrivit cărora, restituirea prestațiilor are loc ori de câte ori cineva este ținut, în virtutea legii, să înapoieze bunurile primite fără drept ori din eroare sau în temeiul unui act juridic desființat ulterior cu efect retroactiv ori ale cărui obligații au devenit imposibil de executat din cauza unui eveniment de forță majoră, a unui caz fortuit ori a unui alt eveniment asimilat acestora. Culpă creditorului întreținerii poate fi asimilată unui eveniment care face imposibilă executarea. Dacă rezoluțiunea a fost cerută pentru unul dintre motivele prevăzute la art. 2263 alin. (2) sau 3 C.civ., oferta de întreținere făcută de debitorul pârât după introducerea acțiunii nu poate împiedica rezoluțiunea contractului.

În ceea ce privește impozitele plătite de debitorul întreținerii până la momentul rezoluțiunii, acestea vor fi restituite de către creditorul care redobândește dreptul de proprietate cu efect retroactiv de la data încheierii contractului, întrucât sunt sarcini ale proprietății. Taxele achitate de debitor la momentul semnării și autentificării actului nu se vor restitui dacă cauza de rezoluțiune îi este imputabilă²⁹. În cazul în care beneficiar al întreținerii este un terț, firește că el nu poate solicita rezoluțiunea contractului de întreținere, întrucât, pe de-o parte nu este parte în contract, iar, pe de altă parte, o astfel de acțiune ar fi lipsită de interes de vreme ce bunul nu i-ar reveni lui, ci s-ar întoarce în patrimoniul dispunătorului. Terțul beneficiar va putea solicita doar executarea silită a acestuia.

2.5 Alte cauze de încetare a contractului de întreținere

Dispozițiile speciale analizate anterior privitoare la încetarea contractului de întreținere trebuie coroborate cu cele generale din materia încetării contractelor. Astfel, potrivit art. 1321 C.civ., contractul încetează, în condițiile legii, prin executare, acordul de voință al părților, denunțare unilaterală, expirarea termenului, îndeplinirea sau, după caz, neîndeplinirea condiției, imposibilitate fortuită de executare, precum și din orice alte cauze prevăzute de lege. Fără a intra în analiza fiecărui caz general de încetare a contractelor întrucât nu acesta reprezintă obiectul prezentului studiu, vom puncta doar elementele particulare specifice încetării contractului de întreținere.

2.5.1 Executarea contractului

Prima și cea mai importantă cauză de încetare a oricărui contract deci, implicit, și a celui de întreținere, este executarea. Executarea presupune îndeplinirea, voluntară sau silită, a obligațiilor asumate prin încheierea contractului, ea decurgând din principiul forței obligatorii a contractului. Potrivit art. 2261 C.civ., dacă executarea în natură a întreținerii nu mai poate continua din motive obiective (de ordin material, moral sau psihologic) sau dacă debitorul întreținerii decedează și nu intervine o înțelegere între părți, instanța judecătorească poate să înlocuiască, la cererea oricăreia dintre părți, fie și numai temporar, întreținerea în natură cu o sumă de bani corespunzătoare, adică cu o rentă viageră. Înlocuirea întreținerii într-o rentă viageră este posibilă fie pe cale convențională, atunci când părțile au prevăzut în mod expres această posibilitate în cuprinsul contractului de întreținere, fie pe cale judecătorească, în caz de neînțelegere.

În cazul în care părțile nu se înțeleg asupra cuantumului rentei viagere, sarcina judecătorului va fi extrem de dificilă, pentru că, în funcție de prestațiile în natură executate și datorate, acesta va trebui să aprecieze valoarea rentei; or, este extrem de dificil de stabilit o obligație care la rândul ei, este aleatorie și depinde de o serie de factori, cum ar fi durata de viață a creditorului, starea de sănătate acestuia etc. În această situație avem de-a face cu o revizuire judiciară pentru cauză de impreviziune³⁰ având ca efect adaptarea contractului. Transformarea întreținerii într-o rentă viageră nu reprezintă o novație, ci doar modificarea modalității de executare a obligației contractuale³¹. Înlocuirea întreținerii în natură cu plata unei sume de bani este

posibilă și atunci când executarea în natură a întreținerii nu mai poate continua din culpa uneia dintre părți. În acest caz, însă culpa părților în executarea prestațiilor de întreținere în natură va fi sancționată de instanță prin diminuarea ori majorarea întreținerii transformate în rentă.

2.5.2 Acordul de voință al părților

Cea de-a doua cauză de încetare a contractelor este acordul de voință al părților. Potrivit art. 1270 C.civ., contractul valabil încheiat are putere de lege între părțile contractante. El se modifică sau încetează numai prin acordul părților ori din cauze autorizate de lege. Nimic nu poate împiedica aplicarea art. 1270 alin. (2) C.civ. și în cazul contractului de întreținere. Față de principiul autonomiei de voință sau al libertății contractuale³² și față de natura volițională a actului care ia naștere și este reglementat prin voința exclusivă a părților, așa cum părțile sunt libere să încheie contractul de întreținere și să-i determine conținutul, tot la fel sunt libere să decidă, convențional, și soarta acestuia. Întrucât, în cazul contractului de întreținere, nu este reglementată nici o excepție de la regula mai sus-enunțată, nimic nu împiedică părțile să înceteze convențional contractul, cu efecte pentru viitor³³, căci *mutuus consensus*, *mutuus dissensus*. *Mutuus dissensus* reprezintă, așadar, o cauză de ineficacitate a contractului care își are izvorul în libertatea contractuală a părților și care are ca efect încetarea efectelor contractului, cu efecte pentru viitor.

În principiu, producerea efectelor doar pentru viitor este doar de natura convenției de desființare convențională a contractului, iar nu de esența acesteia, neretroactivitatea nefiind de ordine publică³⁴, astfel încât nimic nu ar împiedica părțile să convină desființarea retroactivă a contractului cu efectul restituirii prestațiilor deja efectuate. De asemenea, nu trebuie exclusă posibilitatea părților de a transforma obligația contractuală, pe calea unei novații obiective, un contract de întreținere devenind, prin acordul părților, un contract de vânzare-cumpărare, valoarea întreținerii acordate până la acel moment constituind un avans sau chiar prețul vânzării. În ceea ce privește forma pe care trebuie să o îmbrace convenția părților, față de prevederile art. 2255 C.civ., firește că aceasta va fi forma autentică, sub sancțiunea nulității absolute.

2.5.3 Denunțarea unilaterală a contractului

În ceea ce privește denunțarea unilaterală, această posibilitate de încetare nu este posibilă în cazul contractului de întreținere, întrucât, din cuprinsul art. 2256 alin. (1) C.civ. raportat la art. 2252 C.civ., debitorul obligației de întreținere nu se poate libera de executarea obligației de întreținere oferind restituirea capitalului și renunțând la restituirea ratelor plătite. Acesta este ținut de executarea obligației până la decesul persoanei pe durata vieții căreia a fost constituit dreptul de întreținere, oricât de împovărătoare ar putea deveni prestarea acesteia. Irevocabilitatea contractului este reglementată în mod expres, peste irevocabilitatea care guvernează materia contractelor, și este legată de forța obligatorie a contractelor. Irevocabilitatea contractului de întreținere ține de esența acestuia și este asemănătoare cu irevocabilitatea de grad II a donațiilor cu singura precizare că rațiunea acesteia este legată de caracterul aleatoriu al contractului de întreținere. În cazul în care întreținerea se constituie cu titlu gratuit, atunci ea reprezintă o donație supusă regulilor de fond și de formă prevăzute de lege pentru valabilitatea donațiilor. În acest caz, irevocabilitatea caracteristică oricărui contract va fi dublată de irevocabilitatea specifică contractului de donație, justificarea ei ținând de principiul protejării voinței dispunătorului în actele cu titlu gratuit în detrimentul principiului stabilității raporturilor juridice³⁵.

2.5.4 Expirarea termenului

Expirarea termenului determină încetarea contractului, cu efecte pentru viitor, doar în acele cazuri în care contractul este încheiat pe durată determinată.

2.5.5 Îndeplinirea sau neîndeplinirea condiției

În ceea ce privește îndeplinirea sau neîndeplinirea condiției, trebuie doar precizat faptul că în raport de prevederile art. 1407 alin. (2) C.civ., în cazul contractelor cu executare succesivă afectate de o condiție rezolutorie, îndeplinirea acesteia, în lipsa unei stipulații contrare, nu are niciun efect asupra prestațiilor deja executate.

2.5.6 Imposibilitatea fortuită de executare

Imposibilitatea fortuită de executare reprezintă o cauză generală de încetare a contractelor reglementată în mod expres în cuprinsul dispozițiilor

art. 1634 C.civ., potrivit căror debitorul este liberat atunci când obligația sa nu mai poate fi executată din cauza unei forțe majore, a unui caz fortuit ori a unor alte evenimente asimilate acestora, produse înainte ca debitorul să fie pus în întârziere. Debitorul este, de asemenea, liberat, chiar dacă se află în întârziere, atunci când creditorul nu ar fi putut, oricum, să beneficieze de executarea obligației din cauza împrejurărilor prevăzute mai sus, afară de cazul în care debitorul a luat asupra sa riscul producerii acestora. Atunci când imposibilitatea este temporară, executarea obligației se suspendă pentru un termen rezonabil, apreciat în funcție de durata și urmările evenimentului care a provocat imposibilitatea de executare. Dovada imposibilității de executare revine debitorului.

Pentru a opera încetarea contractului de întreținere, este necesar să fie îndeplinite următoarele condiții în mod cumulativ: să existe un caz de forță majoră, un caz fortuit sau un alt eveniment asimilat acestora; acestea să intervină înainte ca debitorul să fie pus în întârziere; imposibilitatea de executare să fie absolută și definitivă; debitorul să nu-și fi asumat riscul producerii evenimentului. Potrivit art. 1351 C.civ., forța majoră este orice eveniment extern, imprevizibil, absolut invincibil și inevitabil; cazul fortuit este un eveniment care nu poate fi prevăzut și nici împiedicat de către cel care ar fi fost chemat să răspundă dacă evenimentul nu s-ar fi produs. În ceea ce privește punerea în întârziere, față de natura și caracterul succesiv al obligației, potrivit prevederilor art. 1523 alin. (2) C.civ.³⁶, în caz de neexecutare a obligației de întreținere, debitorul obligației de întreținere se află de drept în întârziere. Imposibilitatea fortuită de executare atrage încetarea de drept a contractului, cu efecte pentru viitor și cu aplicarea, dacă este cazul, a prevederilor privitoare la riscul în contractele translativ de proprietate.

3 Concluzii

Contractul de întreținere a fost imaginat ca un contract al bătrânilor, prin intermediul său asigurându-se protecție socială. El este un instrument deosebit de valoros pus la îndemâna persoanelor vârstnice care nu-și pot asigura traiul zilnic și care în schimbul transmiterii unui bun sau chiar fără a da nimic în schimb, primesc ajutor în natură. De cele mai multe ori, întreținerea se asigură în cadrul raporturilor de familie, dar legiuitorul nu îngrădește posibilitatea oricărei persoane de a face un bine, chiar dacă aceasta ar fi animată, totodată, și de dorința obținerii unui avantaj.

Cu toate acestea, contractul de întreținere nu se adresează exclusiv bătrânilor, putând fi utilizat ca instrument de înlăturare de la moștenire a

unor categorii de moștenitori. Fiind atât de important, iar nevoia de protecție a persoanelor cărora li se adresează fiind atât de evidentă, și, de asemenea, pentru că este un contract care naște șanse de câștig și de pierdere pentru toate părțile implicate, este absolut firească opțiunea legiuitorului de a supune acest contract unui control strict, fără, însă a interveni în libertatea contractuală garantată a părților. Cazurile exprese de încetare a contractului nu exclud, însă aplicarea regulilor generale de încetare a oricărui contract, ținând seama de particularitățile contractului aleatoriu. Cunoașterea mecanismul de încetare a acestui tip de contract, diferit de toate celelalte, este importantă pentru că el are influență asupra nașterii sale, permițând și impunând, totodată, notarului public atât obligația de a consilia părțile cât și obligația de a amenaja contractual voința lor în conformitate cu dispozițiile legale imperative.

* [Editorial note] The term 'maintenance contract' does not refer to a specific kind of contract found in common law. Therefore, the reader must link it to the specific concept found in Romanian civil law. Here, the term pertains a contract by which a person binds himself to provide sustenance (food, care and necessities) to another, for a specific period, free of charge or in exchange for a performance (such as an annual charge or any other performance payment of a lump sum, or in exchange for a movable or immovable thing).

* *Asist. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea Transilvania, Brașov. Email: diana_ionas@yahoo.com.*

¹ Disponibil la

https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?sessionId=09F5A524E8A3AE2C23F2A004CE3BA3F5.tplgfr31s_3?idSectionTA=LEGISCTA000006150325&cidTexte=LEGITEXT000006070721&dateTexte=20180510, data ultimei accesări 10.05.2018.

² Malaurie [Philippe], Aynes [Laurent], Gautier [Pierre-Yves], *Les contrats speciaux*, 2e édition refondue, Ed. Defrenois, Paris, 2005, p. 577.

³ Chirică [Dan], *Categoria contractelor aleatorii*, disponibil la https://juridice.ro/essentials/1169/categoria-contractelor-aleatorii#_ftn31, data ultimei accesări 09.05.2018.

⁴ Chirică [Dan], *Contracte speciale civile și comerciale*, vol. I, Ed. Rosetti, București, 2005, pp. 119-120.

⁵ Iată că, în acest caz, forma autentică se suprapune peste forma solemnă, chiar dacă, în principiu, raportul dintre ele este unul de la general la special.

⁶ În continuare vom utiliza noțiunea de „îndatorire de întreținere” cu fiecare ocazie în care vom discuta despre obligația legală de întreținere.

⁷ CA București, sec. a IX-a civ. și propr.int., conf. de muncă și asig. soc., dec. nr. 1278R/2013, disponibilă la <http://www.rolii.ro/hotarari/5897f50fe49009e01e00157a>, data ultimei accesări: 14.05.2018.

⁸ CA București, sec. a IV-a civ., dec. nr. 3040/2000, în CPJC, 2000, pp. 525-529.

- ⁹ Pop [Liviu], Popa [Ionuț Florin], Vidu [Stelian Ioan], *Curs de drept civil. Obligațiile*, Ed. Universul juridic, București, 2015, p. 567.
- ¹⁰ Pop [Liviu], Popa [Ionuț Florin], Vidu [Stelian Ioan], *op cit.*, p. 574.
- ¹¹ Pentru opinia contrară, a se vedea Moțiu [Florin], *Contracte speciale. Curs universitar*, Ed. Universul juridic, București, 2017, p. 351.
- ¹² La fel cum nu poate fi transmisă nici prin acte între vii, art. 2258 C.civ. consacrand caracterul său incesibil.
- ¹³ Benabent [Alain], *Droit des contrats speciaux civils et commerciaux*, 10^e ed., Ed. LGDJ, Paris, 2013, p. 651 sau Malaurie [Philippe], Aynes [Laurent], Gautier [Pierre-Yves], *op cit.*, p. 572 și jurisprudența acolo citată; aceeași idee se regăsește și în jurisprudența actuală franceză, a se vedea în acest sens Cour d'appel d'Agen, du 19 novembre 2003, 00/1343 disponibilă la <https://www.legifrance.gouv.fr/affichJuriJudi.do?oldAction=rechJuriJudi&idTexte=JURITEXT000006943813&fastReqId=605253111&fastPos=2>, data ultimei accesări: 15.05.2018.
- ¹⁴ Cu privire la teoria remediilor, cu aplecare asupra rezoluțiunii, a se vedea Pop [Liviu], Popa [Ionuț Florin], Vidu [Stelian Ioan], *op cit.*, pp. 80-230.
- ¹⁵ „Celui au profit duquel la rente viagère a été constituée moyennant un prix peut demander la résiliation du contrat, si le constituant ne lui donne pas les sûretés stipulées pour son exécution.”, disponibil la https://www.legifrance.gouv.fr/affichCodeArticle.do?jsessionid=8A9F5127D6BA278D79CEA4C2811BED28.tplgfr33s_1?idArticle=LEGIARTI000006445229&cidTexte=LEGITEXT000006070721&dateTexte=20180320, data ultimei accesări: 20.03.2018.
- ¹⁶ ÎCCJ, sec. civ. și prop. int., dec.civ. nr. 6943, din 9 decembrie 2004, în Dreptul nr. 2/2006, p. 262 a reținut că: „... în cauză, conduita recurenților, dovedită cu hotărârile judecătorești depuse la dosar, care în raporturile lor cu intimatul, s-au manifestat violent, a fost de natură a-i crea creditorului un real sentiment de stres, de insecuritate și chiar temerea că habitatul intolerabil creat de fiul său și soția acestuia, față de vârsta sa înaintată și starea precară de sănătate, ar putea avea influență asupra vieții sale; raportat la aceste împrejurări... nu se poate reține că în culpă, de neexecutarea obligației de întreținere, este creditorul care, fiind în mod repetat victima actelor de violență exercitate de debitori, a refuzat comunicarea cu aceștia ...”.
- ¹⁷ Avem în vedere în acest sens prevederile art. 1555-1557 C. civ, respectiv ordinea legală sau contractuală a executării prestațiilor, excepția de neexecutare și imposibilitatea de executare.
- ¹⁸ Pop [Liviu], Popa [Ionuț Florin], Vidu [Stelian Ioan], *op cit.*, p. 218.
- ¹⁹ În accepțiunea L: 17/2000, publicată în M.Of. nr. 104 din 9 martie 2000, republicată în temeiul dispozițiilor art. II din L: 281/2006 pentru modificarea și completarea L: 17/2000 privind asistența socială a persoanelor vârstnice, publicată în M.Of. nr. 600 din 11 iulie 2006, persoana vârstnică este „cea care a împlinit vârsta de pensionare”.
- ²⁰ Mai mult, constatăm că, în vederea garantării exprimării unui consimțământ valabil, L: 17/2000 privind asistența socială a persoanelor vârstnice prevede în sensul că persoana vârstnică, va fi asistată, la cererea acesteia sau din oficiu, după caz, de un reprezentant al

autorității tutelare, în vederea încheierii oricărui act translativ de proprietate, având ca obiect bunuri proprii, în scopul întreținerii și îngrijirii sale. Apreciem că, în vederea respectării art. 9 din L: 36/1995 a notarilor publici și a activității notariale, notarul public are obligația de a sesiza din oficiu autoritatea tutelară în toate cazurile în care apreciază că drepturile și interesele legitime ale persoanei vârstnice ar putea fi puse în pericol prin încheierea unui contract de întreținere. Așadar verificarea efectuată de notarul public va fi dublată de verificarea efectuată de autoritatea tutelară. Autoritatea tutelară sesizată de notarul public va asigura, fie la cererea persoanei vârstnice, fie din oficiu, atunci când apreciază că este necesar în vederea apărării drepturilor persoanei vârstnice, să numească un reprezentant care să asiste partea la încheierea actului. Însă acordul acesteia este necesar exclusiv la încheierea contactului, iar nu și la încetarea acestuia.

- ²¹ Pop [Liviu], Popa [Ionuț Florin], Vidu [Stelian Ioan], *op cit.*, p. 216.
- ²² Rezoluțiunea extrajudiciară reprezintă o modalitate de desființare a contractului prin voința unilaterală sau bilaterală a părților, evitând concursul instanțelor judecătorești.
- ²³ Despre rezoluțiunea unilaterală, a se vedea Ionaș [Diana], *Declarația unilaterală de rezoluțiune - modalitate extrajudiciară de desființare a contractului*, în revista Tribuna juridică vol. 6, Special Issue, octombrie 2016, pp. 108-117, ISSN: 2247-7195, disponibilă la <http://www.tribunajuridica.eu/arhiva/An6v2/6%20Ionas.pdf> data ultimei accesări 21.03.2018.
- ²⁴ Adam [Ioan], Adam [Anca Roxana], *Codul civil. Cartea a V-a. despre obligații. Titlurile I-VIII. Comentarii și explicații*, Ed. C. H. Beck, București, 2016, p. 1173.
- ²⁵ Macovei [Codrin], Dobrilă [Mirela Carmen], *Reflectarea doctrinei în materia contractului de întreținere reglementat de noul C. civ.*, pp. 104-113, în Academia Română, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu”, *Doctrina juridică românească: între tradiție și reforme* - Comunicări prezentate la Sesiunea științifică a Institutului de Cercetări Juridice 7 martie 2014, București, disponibil la <http://www.icj.ro/Volum-2014.pdf>, data ultimei accesări: 20.03.2018 .
- ²⁶ Deak [Francisc], *Tratat de drept civil. Contracte speciale*, Ed. Actami, București, 1999, p. 592.
- ²⁷ CA București, sec. a III-a civ., dec. nr. 25/2003 și dec. nr. 259/2003, în *Practică judiciară civilă 2003-2004*, p. 154.
- ²⁸ Moțiu [Florin], *op cit.*, p. 360.
- ²⁹ Fr. Deak [Francisc], *op cit.*, p. 592.
- ³⁰ Malaurie [Philippe], Aynes [Laurent], Gautier [Pierre-Yves], *op cit.*, p. 578.
- ³¹ Benabent [Alain], *op cit.*, p. 663.
- ³² Curtea Constituțională, prin dec. nr. 365 din 5 iulie 2005 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 38 din L: 53/2003 privind Codul muncii, publicată în M. Of. nr. 825/13 sept. 2005, oferă și ea o definiție a libertății contractuale în sensul următor: „libertatea contractuală este posibilitatea recunoscută oricărui subiect de drept de a încheia un contract, în înțelesul de *mutuus consensus*, de produs al manifestării sale de voință convergentă cu a celeilalte sau celorlalte părți, de a stabili conținutul acestuia și de a-i determina obiectul, dobândind drepturi și asumându-și obligații a căror respectare este obligatorie pentru părțile contractante.”

- ³³ „După cum, prin urmare, părțile s-au pus de acord pentru a forma un contract, ele se pot pune de acord pentru a desființa contractul. Efectul revocării nu este retroactiv: contractul se desființează pentru viitor, în sensul că încetează de a mai produce efecte; însă revocarea nu mai poate nimici efectele deja realizate în trecut. De aceea, în cazul unui contract având ca obiect transferarea proprietății sau unui drept real, dacă dobânditorul a înstrăinat lucrul sau a constituit asupra sa drepturi reale (ipotecă, servituți etc.), înainte de revocarea contractului, înstrăinarea sau drepturile reale constituite rămân valabile, și terții subdobânditori nu pot fi atinși prin revocare.” Hamangiu [Constantin], Rosetti-Bălănescu [Ion], Băicoianu [Alexandru], *Tratat de drept civil român, vol. 2*, Ed. All, București, 1998, pp. 516-517.
- ³⁴ A se vedea Pop [Liviu], Popa [Ionuț Florin], Vidu [Stelian Ioan], *op cit.*, p. 118.
- ³⁵ Boroș [Gabriel], Angheliescu [Carla Alexandra], *Curs de drept civil. Partea generală.*, Ed. Hamangiu, București, 2011, p. 139.
- ³⁶ Debitorul se află de drept în întârziere în cazurile anume prevăzute de lege, precum și atunci când obligația nu putea fi executată în mod util decât într-un anumit timp pe care debitorul l-a lăsat să treacă, sau când nu a executat-o imediat, deși exista urgență.